

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

52. De similitudine. Similitudinis locum esse non modò detestabilem, sed
vtilem: contra Euclidem

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

D. Augustinus subtilis in inueniendo, in disponendo prudens, in elocutione minus saepe latinus. Sic qui cæcitatibus tranquillitatem, & commoda memorat, Petrarca Dialog. 96. Diuersa videndi facultati conuenire alleuerat.

Comparata, seu, vt Logicis appellatur, relata ea sunt, quæ se mutua naturalis affectionis conuocione, complectuntur, vt datum, acceptum, pater, filius, id enim habent ex sua natura, contra legem cæterorum contrariorum, vt vnoposito ponatur & aliud, hoc sublato tollatur. Et ex hac ratione vim in affirmatione, & negatione capiunt. Vt ex quo profectò intelligi potest, quanta in dato beneficio sit laus, cum in accepto tanta sit gloria. Apta sunt ista omnino ad aliquid exiliter colligendum, minus ad amplificationis vbertatem valent, quòd fit vt ad Dialecticos, qui eadem copiosissime tractant, à Rhetoribus remittantur. Nec plus habent succi, quæ vltimo contrariorum loco recensentur. *Contradicentia*, quæ nihil aliud sunt, quam opposita, quorum vnum negat, alterum affirmat. Itaque simul de eodem, atque eadem ratione, vera esse non possunt. Vim habent ad presens, & subtiliter virgendum, conuincendoque vehementer aduersarios. Sic Cicero prima Tusculana mortuos non esse miseros probat contra Epicurum, quòd esse, & non esse, contradicentia sint, quæ simul vera esse, non possunt, nec falsa. Ergo cum mortui non sint, nec erunt miseri, alioqui simul essent, & non essent. Eo verò acius virgent, quo magis inter se pugnant, vt sunt *Repugnantia*, quæ nulla certa lege, aut numero dissident. Quæ sunt amare, & cruciare, parcere, & sæuere, dissimulare, & puare. Hoc loco inuectus est Tertullianus in edictum Traiani, qui Christianos non quidem inquiri, sed oblatos puniri volebat. *O sententiam* (inquit) necessitate confusam, negat inquirendos, vt innocentes, & mandat puniri, vt nocentes: Pareit, & sæuit, dissimulat, & animaduertit. Quid temetipsum censura circumuenis? si damnas, cur non & inquiris? si non inquiris, cur non & absoluis? Latronibus vestigandis per vniuersas prouincias militaris statio fertur. In reos maiestatis, & publicos hostes, omnis homo miles est, ad socios, ad conscios vsque inquisitio extenditur, solum Christianum inquiri non licet, offerri licet, quasi aliud esset actura inquisitio, quam oblatio. Dæ-

Cic. pro
ad arcell.

Repugnan-
tia.

Tertul. in
apolog. c. 2.

natis ergo oblatum, quem nemo voluit requisitum; qui puto iam non meruit ideo penam, quia nocens est, sed quia non requirendus, inuentus. Et Lactantius eodem sermone telofert Stoicos, cum eos ostendit Deum facere præstantissimam naturam, eandemque vilissimam, si Deus est mundus (inquit) vt sentiunt, quòd eius præstantem naturam magis commendat, & partes eius vti que immortales sunt. Ergo & homo Deus est, quia pars est (vt dicitis) mundi, si homo, ergo iumenta, & pecudes, & cætera genera bestiarum, & auium, & piscium, quoniam & illa eodem modo sentiunt, & mundi partes sunt. At hoc tolerabile est, nam & hæc colunt Aegyptii, sed res eò peruenit, vt ranæ, & culices, & formicæ, Dij esse videantur, quia & ipsi inest sensus, & partes mundi sunt. Hoc genus argumenti ad refellendos, conuincendosque aduersarios potentissimum. Restat vt de similitudine, differentia, comparatione maiorum, minorum, & parium dicamus.

De similitudine.

Similitudinis locum esse non modo delectabilem, sed vilem contra Euclidem.

CAPVT LII.

Sæna est mundus, plena imaginibus, homo ipse imago est, & in imagine pertransi: quid mirum igitur, si rerum similitudinibus, & imitatione delectatur. Fuit illa quidem Euclidis, Magarensis, & aliorum nonnullorum sententia, locum similitudinis, vt prorsus inutilem de cæterorum albo eradendum esse: vel enim quòd affertur simile rei, cui accommodatur rectè congruit, vel est ab eius natura, rationeque disinctum. Si primum, cuius tandem (aiebat) simplicitatis est, cum corpus, habeas vmbra quærere, & rerum soliditate contempta, vanas imagines consecrari: si alterum, tota similitudo non modò inanis, sed etiam inepta redditur, atque importuna.

Sed hanc arguti hominis sententiam diluere non est ad eò nobis oppositum. Faremur enim similitudines esse congruas rerum imagines, & eas quidem rebus etiam antea perspectis placere, & dum placant persuadere.

Accidit enim sæpissime, vt viuum hominem, & spirantem minime miremur, at viui,

Lact. l. 2. c. 11.

Ratio Em-
pedocle.

Constru-
tur.

& spirantis hominis effigiem, delicatissimum
 nauit alicuius pictoris monumentum, ipsius
 artis, atque industria suauibus illecebris capi-
 ti, longè magis amplectamur. Imò turpes, &
 monstrosos vultus, quos re ipsa odimus, in
 picturis diligimus, tanta est vis similitudinis.
 Nec immeritò Deus O. M. vt nos ad sui amo-
 rem pelliceret, suæ diuinitatis vestigia in re-
 bus creatis longè, lateque dispersit, sed maxi-
 mè in homine, cui se illustriori quadam ma-
 iestatis nota penitus affudit. Atque vt illum,
 Phidiam ferunt in Minerva, quæ præ cæteris
 simulachris eximia præstantissimæ manus
 gloria, omnibique artis lenocinijs expoliue-
 rat, suam imaginem impressisse. Sic Deus præ-
 potens ille rerum moderator homini radium
 suæ maiestatis, præclarissimam imaginem in-
 iussit, nec eâ tantum re contentus, mundû il-
 lum elementarem, quem cernimus, ad supe-
 rioris cuiusdam, atque intellectualis formam
 similitudinemue composuit. Deinde cum rudes,
 & impolitos homines ad se traduxit,
 sanctissimisq; legibus vincire cœpit, prius
 quidem figuras veluti quasdam veritatis um-
 bras præmiserit, quas cœlesti postea luce collu-
 straret. Quid in corpore ipso, num indicia sūt
 mentis, num animæ simulachrum est ratio,
 & rationis oratio? Num maioris mundi in
 minori ducta sunt lineamenta? Num Ecclesie
 status ad cœlestem hierarchiam collineat? nū
 facultates, num artes, num omnia, si bene spe-
 ctentur, spirant quandam rationem similitu-
 dinis? Ex quibus profectò conformationis
 quadam necessitate similitudines videmus in
 orationem influxisse, quatum non modò su-
 auis est iucunditas, sed ratio ipsa efficacissima
 est. Videre enim licet permultos, qui propo-
 sita rerum nuda varietate nullo modo mou-
 entur, aucupio quodam elaboratæ similitu-
 dinis delectati, rapi, incendi. Hoc vt cætera
 disertissimè dixit D. Augustinus epistola cen-
 tesima decima nona, vbi quantum in parabolis,
 & similitudinibus momenti sit positum,
 his verbis ostendit.

nolentia excitā dæ. Quod in promptu est, ne-
 gligimus, vt in foribus hydriam iuxta Græco-
 rum prouerbium, ad recondita, semotaq; lu-
 mus audiores, & vt magis illa iuuant, quæ
 plura emuntur, ita cariora nobis sunt, quæ cū
 labore sumus assequunt, & quam quæ vlti-
 obrigerunt. Præterea, quem admodum multa per
 vitrum succina, polluent succundius, ita magis de-
 lectat veritas per allegoriam raduēs. Demū sicut
 habet plus caloris radius speculo, aut ænea
 pelui exceptus, ita vehementius afficiunt ani-
 mos nostros, quæ per allegoriam traduntur.
 Hæc D. Augustinus, in quibus non modò de-
 lectationem, sed & vim tribuit similitudini
 permagnam. Nolim tamen diffiteri apud Dia-
 lecticos, telum plerunque imbecillius esse si-
 militudinis argumentū, quod exagitari, vel-
 licariq; facilius potest, sed apud oratores, vbi
 res aliquando non tā probandæ sunt, quàm il-
 lustrandæ, persuationem obtinet eum quadam
 illecebra delectationis.

Definitio similitudinis, & diuisio in simpli-
 cem, & compositam.
 CAPVT LIII.

Similitudo est cognitionis quædam inter
 res similes affectio. Affectio rerum dicitur, *Vide Cæ. ad*
 ne in ipsa tantū oratione sita existimetur, si- *Her. l. 4.*
 militudo; oportet enim ante industriam com- *sect. 50. &*
 parantis, mutam esse in ipsis, quæ comparan- *de inuom.*
 tur rebus speciem similitudinis. Hæc autem *sect. 42.*
 affectio, vel maior est, vel minor, vel in vno,
 vel in pluribus adiunctis intercedit, quod mi-
 nimè necesse sit, quæ comparantur consenti-
 re prois in omnibus, alioqui paria magis es-
 sent, aut æqualia, quàm verè similia. Quod
 multi haud satis intelligentes, in deteriotem
 ea, quæ per similitudinem dicuntur partē ra-
 piunt, atque vbi simplex est ratio similitudi-
 nis, ibi requirunt æqualitatem, in quo varios,
 & multiplices trahi errores necesse est. Com-
 parari potest homo cum aqua, cum igne, cum
 formica, cum elephanto, cum rebus non mo-
 do diuersissimis, sed etiam plenè aliquando
 contrariis. Nec tamen vitium erit in compa-
 ratione. Si modo vnum, aut alterum caput si-
 militudinis complectatur. Si diceretur ignis
 aqua, leo, & phas, formica, contrariò in eodem
 ignis, aqua, elephantis, formicæ, partes essent
 assignanda, sed cum igni, aquæ, elephanto,
 formicæ similis dicatur, vnum duntaxat cog-
 nationis argumentum proponatur, sufficit, ad
 ipsam

Simile à
 Minerva
 Phidia.

Omnia spi-
 rant simili-
 tudinem.

io En-
 cli.

D. Aug. ep.
 119.
 Præclarus
 D. Aug. lo-
 em in com-
 mendatione
 similitum.

Similitudo
 non est æ-
 qualitas.

